

Innspill fra VID til videre arbeid med åpen tilgang til vitenskapelige publikasjoner og datasett (Lisensutredningen)

Det vises til brev av 10. februar 2020 der Unit inviterer til innspillsrunde om Torger Kiellands rapport om «Rettighets- og lisensspørsmål ved åpen publisering» (lisensutredningen).

VID støtter målet om åpen publisering og Plan S, åpen tilgang til forskning vil virke demokratiserende og være et gode for forskningsmiljøene.

Lisensutredningen har grundige analyser i henhold til mandatet, og belyser både rettighetsspørsmål og den akademiske frihet. Den diskuterer ulike lisenskrav knyttet til Plan S og viser at dette er et krevende område, også økonomisk.

Akademisk frihet og rett til å velge kanal for publisering

Akademisk frihet skal sikre troverdighet og etterprøvbarhet. I dette ligger at den enkelte forsker på selvstendig grunnlag kan velge publiseringskanal. Lisensutredningen går langt i at denne praksisen er forankret i UH-loven.

Kielland skriver at UH-institusjonene ikke kan gi et generelt pålegg om at enkeltforskere skal publisere i gitte tidsskrifter. Dette kan imidlertid stille seg annerledes med hensyn til eksternt finansierte prosjekter. VID støtter disse vurderingene.

Etter VIDs vurdering kan den mest åpne lisensen CC BY, som også støtter Plan S, være problematisk når det gjelder akademisk frihet og forskningsetikk.

Lisensutredningen er uklar når det gjelder om forfatterne kan verne seg mot kommersielt gjenbruk ved CC BY NC. Kommersielt gjenbruk, uten eksplisitt samtykke, kan stride imot de ideelle rettigheten. VID er av den oppfatning at opphaver i prinsippet har ideelle rettigheter til egne tekster. Den enkelte må fritt kunne bestemme hvem som kan utnytte publikasjone kommersielt.

Valg av CC-BY 4.0, er etter VIDs vurdering ikke tilstrekkelig begrunnet. Høgskolen er av den oppfatning at CC BY ND må være et valgfritt alternativ innenfor rammen av Plan S. Denne lisensen er i tråd med den lisensen som benyttes i de nasjonale retningslinjene for åpen forskning.

Kvalitet og kostnader knyttet til åpne tidsskrift

Ved overgang til åpen forskning er det avgjørende med systemer som bidrar til å sikre kvaliteten i de åpne tidsskriftene, som også ekskluderer dårlige kanaler. VID mener det er fornuftig å videreutvikle «Registeret over vitenskapelige kanaler» som driftes av Publiseringsutvalget.

UHR har simulert at skifte til åpen publisering medfører omlag en kvart milliard kroner årlig i forfatterbetaling. Bærekraftige abonnementskostnader var et av argumentene ved Plan S, etter VIDs vurdering vil det derfor være et paradoks dersom den nye ordningen vil kreve flere ressurser for alle involverte parter enn den tidligere.

VID Oslo 18. mars 2020

Bård Mæland
Rektor

Ingeborg Mongstad-Kvammen
Direktør Avdeling fagstøtte